

בול יאנוש קורצ'אק

Janusz Korczak Stamp



31

26.12.62

ה ש י ר ו ת ה ב ו ל א י

תל אביב-יפו • ירושלים • חיפה

PHILATELIC SERVICES

JERUSALEM • ISRAEL

יאנוש קורצ'אק נולד בוורשה בשנת 1879. שמו היה הנריק גולדשמידט. כתלמיד בית הספר התיכון השתתף פעם הנריק בתחרות כתיבת מחזה וחתם עליו בשם המושאל "יאנוש קורצ'אק". שם זה דבק בו לכל ימי חייו.

עם גמר חוק לימודיו בפקולטה לרפואה בוורשה בשנת 1903, השתלם בגרמניה ולאחר מכן בצרפת. בשובו לפולין לא המשיך שנים רבות במקצועו, כי החינוך כבש את לבו. עניי וורשה הצטערו ודאי מאד שקורצ'אק עזב את הרפואה, כי ידוע היה שהוא מקבל סכומים ניכרים בעד ביקוריו אצל העשירים, ולעניים, לעומת זאת, משאיר כסף לקניית תרופות.

קורצ'אק קיבל על עצמו את ניהול בית היתומים היהודי שהלך ונבנה ברחוב קרוכמלנה 92 בוורשה. לבית יתומים זה, שהפך למפעל חייו, הקדיש את כל מרצו וכשרונו ועבד בו משנת 1911 עד 1940 (בשנה זו העבירו את בית היתומים לגיטו) בהפסקה של שנות מלחמת העולם הראשונה (1914—1918) בה שרת כרופא בצבא.

שונה היה הבית בן שלוש הקומות ברחוב קרוכמלנה 92 מכל הבתים שבסביבה. לא דיירים רגילים גרו בו, לא עוני וצער שכנו בבית הזה, כי אם אושר של ילדים יתומים שהגורל התאכזר להם. בבית זה מצאו הילדים מרגוע לנפשותיהם הדוויות וקודם כל אהבה — אהבת אם שכה אסרה להם.

יאנוש קורצ'אק מייסדו ומנהלו של הבית הוא שאצל עליו מרוחו, מילא אותו תוכן ושיווה לו צורה חביבה ונעימה. כאח וכרע התהלך עם חניכיו וכחבר וידיד נפש היה להם.

קורצ'אק ויתר על חיי מותרות והתגורר בחדר קטן בעליית-הגג שבבית היתומים. בחדר זה כתב את ספריו הנפלאים לילדים ולמבוגרים. לחדר נזירים היה דומה מעונו וחיי נזיר חי האיש. הוא לא נשא אשה ולא הקים לו בית. משכורתו כעורך עתון לילדים ושכר הסופרים מיצירותיו היו קודש ליתומיו.

הוא היה לא רק נאה דורש, אלא גם נאה מקיים. הוא ויתר על משרות חשובות, שהציעו לו בממשלה הפולנית ובמוסדות שונים, ולא עזב את בית היתומים ברחוב קרוכמלנה. הוא ויתר על עבודתו כרופא והתמסר בעיקר לחינוך ילדי ישראל. את עבודתו כמחנך התחיל קורצ'אק בין ילדי פועלים נוצרים, וגם לאחר שניהל את בית היתומים היהודי, לא עזב לגמרי את היתום הנוצרי.

כמעט עד השנים האחרונות לחייו היה מקדיש מזמנו למוסד "נאש דום" (ביתנו) — בית היתומים לילדים נוצרים בבילאני, על יד וורשה.

לאור מעשיו של קורצ'אק התחנכו מורים רבים בפולין בתקופה שבין שתי מלחמות העולם.

עיקר תורתו: "כבד את הילד, כי הילד איננו מי שעתידי פעם להיות אדם כי אדם אדם, אשר רגשות לו ודרישות, אדם שצריך להתחשב בדעותיו והשקפותיו." פעמיים ביקר קורצ'אק בארץ ישראל ורצה להשתקע בה אבל קשה היה לו לעזוב את ה"ילדים שלו" והוא חזר אליהם.

כשנכבשה פולין ע"י הגרמנים במלחמת העולם השנייה נמצא קורצ'אק בוורשה, וכשזרועם הפושעת של הנאצים השיגה את בית היתומים היהודי, הוא היה עם ילדיו. במשך כל תקופת הרדיפות והסבל — מקומו היה שם וביד אימהית טיפל ביתומים ודאג לכל צרכיהם. בהקרבה, במסירות נפש ובשארית כוחותיו הגן עליהם, עד שבא היום המר והנמהר עת נלקח יחד עם ילדיו למחנה ההשמדה.

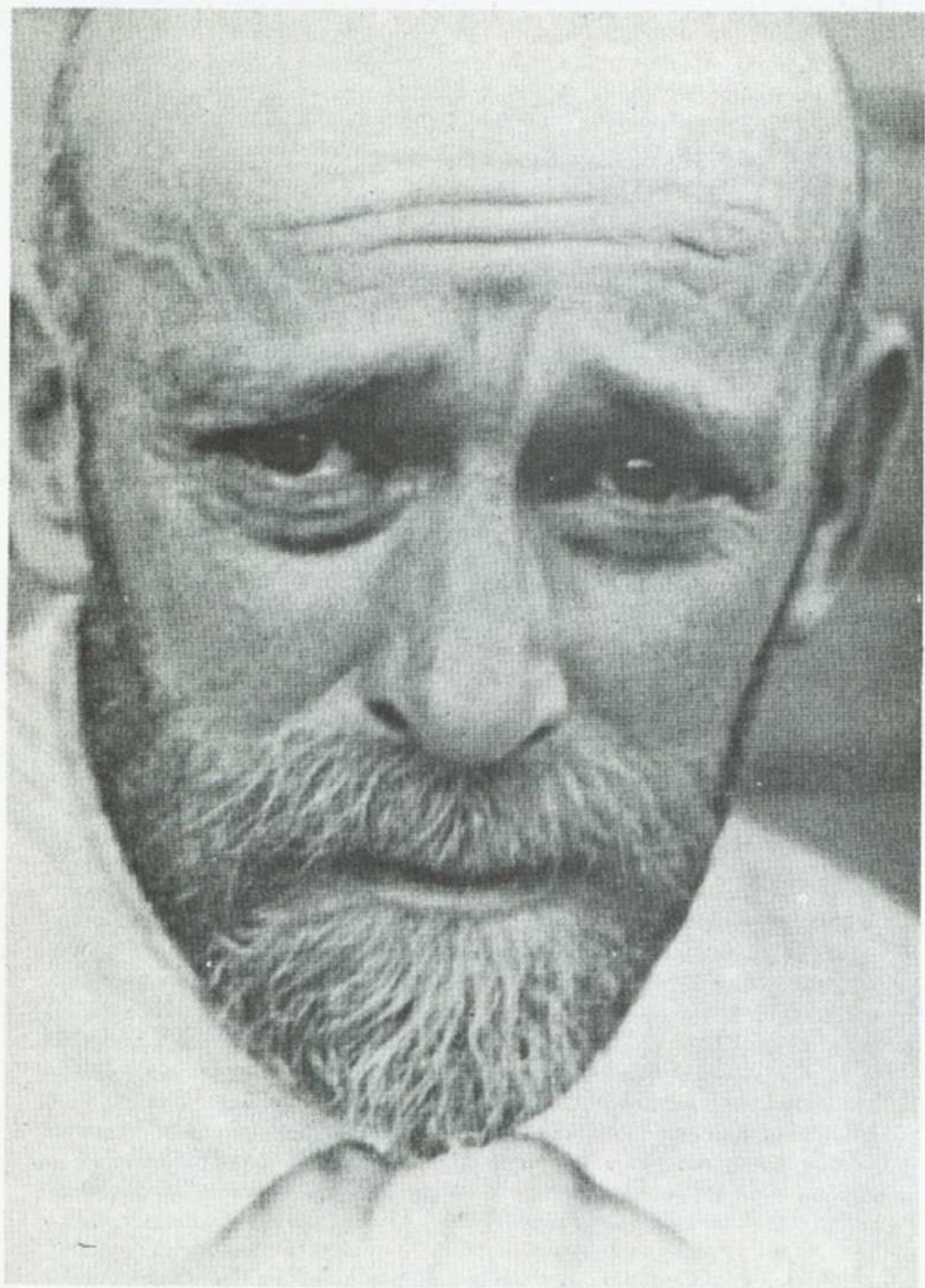
היה זה ב־5 באוגוסט 1942. אותו יום הובלו ילדי בית היתומים היהודי בדרכם האחרונה. ד"ר קורצ'אק צעד בראשם. תהלוכת המוות נראתה מוזרה ביותר, כי הילדים שצעדו לקרונות המוות היו לבושים בגדי חג, הלכו זקופי קומה ושרו. זו היתה הפעם היחידה שהוא רימה את חניכיו והסתיר מפניהם את האמת המרה. קורצ'אק אמר להם שיוביל אותם לכפר, לנאות דשא, והוא ידע יפה שזוהי דרכם האחרונה, דרך ממנה לא ישובו לעולם. ברגע האחרון ניסו הגרמנים לשחררו ולשלחו, אבל הוא דחה את "נדיבות לבס" ונכנס לקרון המלא ילדים.

דלתות הקרון נסגרו, ואיש לא ראהו עוד

אריה בוכנר

הבול צויר ע"י אוסוולד אדלר, תל אביב

THE STAMP WAS DESIGNED BY OSWALD ADLER. TEL AVIV



He firmly believed that the adult world must strive towards the "century of the child". At a time when the Dickensian miseries of orphanage life were the rule rather than the exception, Korczak's educational approach to the institutionalized child was revolutionary. In his educational work, in his writings, and in his public addresses through the radio, Korczak served as a tireless champion of the inalienable rights of the child. "The House of Orphans" was perhaps one of the first institutions in the world where foundling children were allowed to grow up in an atmosphere of respect and freedom. Korczak introduced into the orphanage the concept of self-government: a parliament of the children abiding by the laws they had made, ran the affairs of the institution.

Characteristic of his belief in the rights of the child to self-expression was his introduction of a children's newspaper which appeared as a supplement to one of the largest Polish dailies. The newspaper was produced entirely by young people with the minimum of guidance from a "bald and bespectacled old man" (as Korczak described himself).

Janusz Korczak was both teacher and pupil. To the children of the "House of Orphans" he taught the meaning of honesty, integrity, love and mutual respect. But from his young wards Korczak learnt to understand the complex world of childhood. He interpreted this world to adults through his research, studies and articles on education which to this day provide valuable guiding lines for educationalists.

From 1911 to 1940 Korczak ran the orphanage in Krochmalna Street (with only a brief interruption during World War I when he served as a doctor in the Polish Army). In the fateful year of 1940 Korczak and his children were moved to the highwalled Ghetto of Warsaw. During the last two years of his life Korczak struggled to give his charges not only bread to keep alive their frail bodies but the hope that a brighter life lay beyond the mountain of horror and hate surrounding them.

The story of the death of Janusz Korczak in 1942 — recalled in simple, heartrending words by one of the witnesses in the Eichmann trial — has given added strength to the legend of Korczak as "one of the just". When the order came to deport the children of the orphanage, the Germans tried to persuade Korczak to desert his charges. He refused, remaining with them till the bitter end. Passers-by who had gathered in the Ghetto streets could not understand the strange sight before their eyes: a procession of happy, singing children, dressed in their Sabbath clothes, led by an old but proud Jew carrying in his arms a sick child. The sound of their singing voices echoed as they boarded the train. This was the one and only time Janusz Korczak had deceived his charges: he had told them that the train would take them to sunshine and green fields.

It is indeed to men like Janusz Korczak that the children of the world owe the hope of greener fields and brighter suns in the future.



בית היתומים שבהנהלת יאנוש קורצ'אק, בוורשה

THE ORPHANAGE AT KROCHMALNA STREET, WARSAW

There is a legend in Jewish tradition of the "Lamed Waw Tzaddikim" the thirty-six righteous men who live unrecognized in the world and to whose goodness the world owes its continued existence. The name of Dr. Janusz Korczak, the devoted educator and interpreter of the world of the child, may well be added to the handful of the good and pure of his generation.

Janusz Korczak was born in Warsaw in 1879. He studied medicine, but while still on the threshold of his medical career he turned his attention to the forgotten children of the slums. In the narrow, squalid alleys of the ancient city of Warsaw the young doctor Korczak founded the "House of Orphans". Modest and unassuming in his ways, Korczak renounced his ambitions for a medical career to devote his life to his foundling children. His home was a bare, sparsely furnished attic of the orphanage. He spent his days with the children — teaching, guiding and caring for them with love and tenderness. His nights he spent writing the stories that have enchanted countless young readers the world over.